

Fra menneske til klient og tilbage igen

- Om at undgå dagpengesystemets paradoksale nedbrydning

Det system, der burde give de ledige en hånd på vejen til at komme tilbage på arbejdsmarkedet, bliver paradoksalt nok et system, der er med til at spænde ben for og nedbryde mange mennesker. I dette essay vil jeg give en personlig beretning om kampen med systemet om at undgå at lade sig klientgøre og i stedet videreudvikle sin personlige faglighed og sit selvværd.

Mit første møde med jobcenteret

Jeg har været arbejdsledig i 3 måneder og er blevet indkaldt til mit første møde hos Jobcenter, og jeg er meget spændt på, hvad der venter mig. Jeg har fået et brev som tyder på, at de skal kontrollere, om jeg nu også er jobsøgende, som jeg jo gerne skulle være. Jeg har lidt ondt i maven, jeg har gjort, som jeg skulle, men er det nu også nok? Jeg er ikke sikker på, at jeg har søgt 2 stillinger, som er blevet anbefalet af Jobnets elektroniske system. Systemet foreslår næsten altid, at jeg skal søge pædagogstillinger, men jeg har efter nogle års erfaring som pædagog, valgt at efteruddanne mig til cand.pæd.psyk, fordi det ikke var sundt for mig at arbejde med børn, hverken som lærer eller pædagog (er uddannet lærer), og fordi jeg rigtig gerne vil noget andet med mit liv end at have et arbejde, der slider mig ned.

Jeg kommer ind i et kæmpe rum; en arbejdsplads, hvor alt tyder på livlig aktivitet og ingen privatsfærer – et mareridt for en introvert, og jeg tænker, hvordan kan man behandle fortrolige oplysninger her. Jeg tænker, at der er lukkede kontorer, hvor de ansatte skal sidde og arbejde og hjælpe de borgere, der er blevet indkaldt. Jeg oplever kaos og kan heller ikke finde ud af, hvor jeg skal melde min ankomst, trods en beskrivelse på indkaldelsen om, at jeg skal henvende mig "til højre for informationen". Men er det, når man står foran informationen? - eller når man kommer ind, det er til højre? Og hvorfor skal jeg ikke henvende mig i receptionen? Det plejer man jo, og der er en lang kø. Pludselig hører jeg en kvinde råbe: "Hvorfor kan I ikke hjælpe mig med noget? ... Jeg ved det jo godt! I hjælper mig ikke med det, jeg har brug for. ... I snakker bare? ..." og mange flere ting, jeg har glemt. I det øjeblik bristede mit håb om at have en privat samtale om min situation på et lukket kontor, samt at min fordom om, at det ikke nytter noget med alle de møder blev 100 % bekræftet. Det er meget ubehageligt, og det gør mig bestemt ikke mere tryk.

Jeg er ved at vende om, idet situationen er ubehagelig, og jeg ikke kan finde ud af, hvor jeg skal være. Men da jeg er proaktiv anlagt, vælger jeg at spørge en anonym mand, der står ved et cafébord midt i det hele. Det viser sig, at han lige er den, som jeg skal tale med. Men hvorfor kunne han ikke have taget et skilt med, så vi kunne finde ham? Man må ikke komme for sent, for så ryger dagpengene. Den ansatte giver løbende de ankomne en henvisning til et lokale, hvor vi skal gå hen. Det viser sig så, at vi er uenige om hans henvisninger, så vi ender med at sidde et forkert sted, så konsulenten har svært ved at finde os. Hmm, ikke en god start. Mødet er intetsigende, idet vi får alle de oplysninger, som i hvert fald jeg har fået før, eller selv har kunnet læse mig frem til. Men jeg tænker, at alt jeg oplever, er et studie værd og kan anvendes til noget.

Jeg bliver hentet af en mand, der ser rar ud, og jeg tænker, at det nok ikke bliver så slem en samtale. Samtalen foregår i det kæmpe store åbne rum, jeg havde frygtet. Hvordan kan man arbejde dér? Og er det overhovedet lovligt at sidde i et åbent, offentligt tilgængeligt rum og arbejde med personfølsomme

oplysninger og afholde samtaler?? Nå, men selve samtalen bliver, meget overraskende, en positiv oplevelse. Manden begynder med at spørge, hvad min ønskesituation rent jobmæssigt vil være. Det er da at tage udgangspunkt i mig i stedet for i, hvad jeg skal leve op til af krav. Han ser mig som et menneske og ikke bare som endnu en borger i rækken. Jeg takker ham mange gange for samtalen; idet han synes, det er interessant, hvad jeg ønsker at arbejde med, og han kom med en masse gode idéer til, hvordan jeg kan gøre mig selv mere synlig, samt hvor det vil være relevant for mig at arbejde. TAK!!!

Kontrol og mistro

Kontrol, mistro og krav medfører lavere selvværd hos mange, men desværre er dagpengesystemet og "hjælpen" til de ledige bygget af disse elementer. Vi skal lave lange lister om, hvilke jobs vi har søgt hvornår, samt hvad vi vil søge i fremtiden. Jobcenteret bad om 2 jobannoncer, som jeg ville søge, og det ville de meddele a-kassen. Hvorfor? – det er et udtryk for mistillid til, at jeg vil gøre det, og det fører til, at a-kassen kontrollerer, om jeg også har søgt de stillinger, når jeg skal stå skoleret hos dem næste gang. Hvis man vil snyde, kan man sikkert sagtens det. Jeg har aldrig været én der snyder, jeg har hverken nerver eller fantasi til det, og derfor er det meget sårende og træls at blive mistænkt for at snyde. Jeg ved, at det ikke er mig personligt, der mistænkes, men det er alle os arbejdsledige som én helhed. Jeg vælger, at det ikke skal gå på mit selvværd, da det ikke er personligt, men det kræver nogle mentale og psykiske kræfter hver gang, jeg skal stå skoleret. For hvad nu, hvis de ikke tror på mig, fordi andre snyder? Jeg bliver jo sat i kassen Arbejdssøgende sammen med andre arbejdssøgende, hvoraf nogle snyder.

Jeg har også oplevet i samtale med andre ledige, at de forskellige rammer og krav bliver fortolket forskelligt af de forskellige a-kasser, jobcentre, anden aktører, og ofte også forskelligt af de ansatte i de forskellige instanser. Dette kan også være en stor udfordring, idet man kan lave en aftale med én ansat, og man dermed går ud fra, at man lever op til kravene, hvorefter man finder ud af, at en anden medarbejder ser anderledes på kravene, og så er man "dumpet". Få ALLE aftaler på skrift, blev jeg en dag rådet til af én, der kender systemet, men jeg ved ikke, hvordan den enkelte medarbejder vil reagere, hvis jeg mistror ham/hende for ikke at kunne rådgive mig til at "bestå" næste gang, jeg står skoleret. I bund og grund bryder de fleste ansatte i dagpengesystemet sig heller ikke om reglerne, og måske derfor bøjer nogle af dem reglerne lidt eller ser lidt gennem fingre med dem.

Jeg har ikke brug for at blive kontrolleret, det hjælper mig ikke. Jeg er en god borger, der vil mig selv og mit samfund det bedste, der er ingen grund til at mistro mig for noget. Faktisk er mistilliden direkte nedbrydende, for når man oplever mistillid, føler man ikke, at der er noget, man skal leve op til. Jeg vil hellere have kvalificeret hjælp til, hvordan jeg får/skaber et arbejde i et samfund, hvor der er mangel på ledige jobs i de fleste brancher og bestemt i min. Når jeg bliver klientgjort og bare er én i rækken føles det ikke som om, jeg er et menneske, men i stedet som om jeg bare er en del af et system – jeg er én i rækken af ledige borgere, der skal sættes hakker ved. Jeg er et menneske, der har forskellige styrker og svagheder. Det er mine svagheder eller udfordringer, som jeg har brug for personlig sparring til. Jeg kan ikke bruge en workshop om "det gode cv" til noget, når jeg får sparring af andre, der heller ikke er lykkedes med at få et arbejde. Jeg har brug for en kvalificeret underviser og konsulent som giver MIG sparring på MIT cv, og endda finder ud af, hvad der kan gøres for at fylde mere på mine erfaringer, så jeg får endnu bedre chancer for at blive ansat. Jeg har brug for at blive set som det menneske, jeg er, og for eksempel at få hjælp til, hvordan JEG bliver bedre til at netværke – for nogle eksperter siger, at helt op til 85% af alle ansættelser sker uden om den "normale" jobannonce-jobansøgnings-ansættelse. Hvorfor så "spilde" tid på at sidde

foran skærmen og lave skriftlige ansøgninger på de opslåede jobannoncer. Den gode personlige sparring er med til at styrke selvværdet, og det er især vigtigt i en periode som arbejdsledig, hvor man ikke anvender sine kompetencer og ressourcer i det daglige. Hvor risikoen for at føle sig uduelig, kasseret og uden fremtid lurer lige om hjørnet, hvis ikke man aktivt gør noget for at undgå dette. Og hvor de fleste derudover har en meget trængt økonomi, der kan give grå hår, utilfredshed og stress hos mange.

Svære krav

De mange krav og restriktioner til, hvad man må gøre, når man er ledig kan give én følelsen af, at andre tror, at vi er dovne hunde, der hellere vil gå hjemme med dagpenge end have en meningsfuld hverdag med et spændende arbejde og en god løn. Jeg forstår ikke hvorfor. Det er bestemt ikke en dans på roser med stor frihed og kaffedrikning dagen lang at være på dagpenge. Måske er de restriktive krav kommet af, at procentdelen af dem, der ikke "gad" lave noget var større da arbejdsløsheden var lav, end den er i dag. Der er vel nogen, der helst vil undgå at arbejde. Men i dag, hvor arbejdsløsheden er stor, er dette en minoritetsgruppe, der desværre er med til at sætte standarden for, hvordan vi andre skal sættes i kasser og behandles. De dovne og reaktive, der ikke ønsker et job, skal lokaliseres og presses, men vi andre – vi proaktive, vil gerne have større frihed, så vi kan være med til at gøre os selv synlige og dermed nemmere få et arbejde.

Uvisheden om fremtiden

"Personer, der står uden for arbejdsmarkedet er, om nogen sårbare over for stress, da uvished om fremtiden er en voldsom stressprovokerende faktor", (Nørgaard Pedersen, s.17), sådan skriver Nørgaard Pedersen i sin bog "Stress. Den moderne udfordring" i 2004. Ja, tænk engang, hvis jeg vidste, at jeg havde et arbejde om 2 måneder, så kunne jeg virkelig nyde tiden ind til da. Jeg ville stadig skulle søge arbejde, men jeg ville ikke have det samme pres over mig, fordi jeg vidste, at senest om 2 måneder skulle jeg møde på arbejde 5 dage om ugen, aaaah. Jeg ville vide, at der var nogen, der havde set MIG og ønskede at anvende mine faglige og personlige kompetencer, og jeg ville vide, at jeg kunne komme til at udgive min bog, så jeg kunne hjælpe endnu flere mennesker. Men så længe, jeg ikke har et arbejde på hånden, ved jeg ikke, hvornår jeg kommer i arbejde, hvornår jeg er ude af dette begrænsende system, og hvornår jeg får vished om den kommende udvikling i min arbejdssituation.

Der er bestemt grundlag for stress på grund af min uvished om fremtiden, men jeg vil ikke opleve stress – igen (jeg har tidligere oplevet arbejdsrelaterede stresssymptomer). Jeg er blevet klogere og forstår, hvordan jeg skal undgå ledighedsstress, men det er der desværre mange, der ikke ved, hvordan de gør, og de har svært ved at få hjælp, fordi der ikke er nok fokus på begrebet – endnu. Og hvor kan det dog være frustrerende at vide, at jeg har uddannelse, faglige og personlige kvalifikationer og kompetencer til at afhjælpe den stigende udfordring for samfundet angående ledighedsstress, men at jeg samtidig sidder fast i det samme system, som jeg ønsker at hjælpe ledige med at håndtere og agere sig stressfri igennem.

At holde klientgørelsen på afstand

Som akademiker har jeg en del jeg gerne vil deltage i og gøre. Jeg forsøger at være proaktiv i forhold til at danne vejen til et arbejde, men det er meget svært på grund af den gammeldags tænkning om, at man skal skrive jobansøgninger dagen lang og researche, for at få et arbejde. Proaktivitet medfører et bedre psykisk velbefindende, og dermed bliver det nemmere at opretholde en høj, sund selvværdsfølelse. Og derudover

ser det bedre ud på et cv, at man har taget initiativer og lavet noget, mens man har været uden for arbejdsmarkedet.

Jeg vil gerne holde mig i gang fagligt og anvende mine kompetencer, men det er svært, når jeg ikke kan få lov til at gøre særlig meget opmærksom på mine faglige kvalifikationer og kompetencer. Hvis jeg kunne holde nogle flere foredrag/workshops og holde rådgivende samtaler, kunne jeg få faglig opløftning og bedring, der opretholder og øger mit selvværd, og jeg kunne hjælpe andre mennesker, at hjælpe vil give mig en større lykkefølelse, men jeg må ikke sælge mig selv på den måde. Jeg må gerne være honorarlønnet, hvis andre spørger mig, om jeg vil anvende min faglighed hos dem, og det er svært, når de ikke ved, at jeg er til. Jeg må godt gøre opmærksom på mig selv og sælge mig, hvis jeg har egen virksomhed som bibeskæftigelse, men så er det kun om aftenen og i weekenden, og det er ikke på de tidspunkter, det store marked er.

Jeg skriver i min fritid en faglig bog, der bestemt mangler på markedet, og som jeg mener, vil hjælpe mange mennesker, fordi den omhandler en vigtig og noget overset udfordring for de ledige i samfundet. Derudover vil den kunne være med til at sikre mig arbejde, fordi den tydeliggør mine faglige kompetencer og mig som person, men den må jeg først udgive, når jeg har et arbejde. Jeg kan godt få følelsen af, at jeg er i hænderne på en bonde, der først skal finde ud af, om det er hønen eller ægget, der skal ankomme først til bondegården, og ind til da producerer alle andre bondegårde høns og æg. Jeg er ude af spillet, og det kan være en kamp for opretholdelse af en sund, faglig identitetsfølelse og følelsen af at have betydning i samfundet og kunne være noget for andre. Især når der samtidig kommer afslag på afslag i indbakken og i postkassen.

Hvordan får jeg lov til at dygtiggøre mig og vise verden, at den bliver bedre for nogle mennesker, hvis JEG bliver deltagende i arbejdslivet. Jeg vil gerne have et arbejde, jeg ville også gerne arbejde gratis, hvis det kunne få mig til at få et arbejde på sigt. Jeg vil bare gerne have lov til at vise verden, hvem jeg er, og hvad jeg kan! Jeg har et meningsfuldt socialt liv, jeg er god til at sætte mig selv i gang og underholde mig selv, men livet ville nu være lidt bedre, hvis jeg også havde et arbejde at stå op til hver morgen. Og jeg forstår godt, hvorfor flere og flere har svært ved at klare livet som ledig og bliver sygemeldte med stress og depression.

På trods af at der er meget, jeg ikke må, gør jeg således alt, jeg kan, for at holde fast i mig selv som menneske og ikke tænke på mig selv som en passiv klient, der skal kontrolleres og holdes i kort snor. Jeg er sikker på, at det er denne proaktivitet, der holder mig oven vande og får mig i job, selvom jeg ikke kan folde mig helt ud på grund af systemernes nævnte begrænsninger. Mine anbefalinger til andre på dagpenge vil derfor være, at de skal gøre alt det, de kan, for at blive ved med at være proaktive mennesker. De skal udvikle sig fortsat, for ellers er slaget tabt. Endelig vil jeg anbefale til systemerne, at vi bør behandles som mennesker, det gavner samfundet og os selv bedst, hvis vi bliver sluppet mere fri og bliver mødt af tillid, opbakning og faglig sparring. Kort sagt: mere iværksætterånd og mindre klientgørelse.

Jeg er en fighter! Og på én eller anden måde skal det nok lykkes mig at blive en del af det arbejdende folk i Danmark, som hver dag står op og gør en forskel for andre, for dem selv og for samfundet.